

שנה ה' - גליון קנ"ז

פרשת שלח תשפ"א לפ"ק

זמני עיה"ק ירושלים תובכ"א:

הדלה"ג - 7:06 / צאת השבת [ר"ת] - 9:00

פניני הרמ"א

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובכ"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ר

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

מפניני רבינו:

ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם. (יג. לג.), וברש"י: "וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים כאנשים" עכ"ל, והיינו כי אם היהודים מחזיקים א"ע כחגבים, אז הגויים מחשיבים אותנו כאנשים, אבל אם איפכא, אז הגויים מחזיקים אותנו כחגבים.

(מפי השמועה)

שם. ביאור דברי רש"י י"ל דהנה צ"ע וכי לא ראו אותם הענקים, שום אנשים קטנים מעולם ועד עתה עד שתמהו כל כך שחגבים נזדמנו להם, האם היו כל בני הארץ ענקים כמותם? [עי' בפסוקים ביהושע (יא. כא - כב) שלא היו כולם ענקים, אלא שהיו ענקים בתוכה, עיה"ט ברמב"ן (פסוק לב) ודו"ק], ואמנם ביאור הדבר, כי כל גוי הרי הוא "עם הדומה לחמור" (קידושין סח.), ולכן עצם הדבר לראות אנשים קטנים לא היה נפלא בעיניהם, ורק עיקר הפלא להם הוא כאשר ראו "נמלים יש בכרמים כאנשים", יען שהיו בני ישראל כאנשים, ולזה תמהו ביניהם מה הפשט בזה.

(שם)

פניני הפרשה:

במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום לשנה יום לשנה וגו'. (יד. לד.), בתוספות סוטה (דף יא. ד"ה מרים): "...אבל קשיא לרבי והא במרגלים נפרע מהם יום לשנה יום לשנה אם כן היתה מרובה מדת פורענות ממדה טובה

של מרים" עכ"ל, וכתב התוספות יו"ט (שם): "ולי נראה דל"ק שמפני מדה טובה הוצרך הפרעניות להתאחר כל כך כדי שלא ימות אחד מהם פחות מבן ששים" כו' עכ"ל. עוד תירץ בהגהות מהרי"ח למשניות (שם) בשם הגר"ז מווילנא זצ"ל דטובה גדולה היא מה שלא מתו אלא בתשעה באב, ובכך הרויחו שנים רבות, וזכו להעמיד בנים ובני בנים, דאילו היו מתים בארבעים יום היו מתים בלא בנים וגם היו מתים ילדים, ולכן הוי מדת הטובה גדולה ממדת הפורענות. והוסיף דבזה מדוייק שפיר מה שנקט הפסוק "יום לשנה", דלכאורה קשה דו"ל למימר "שנה ליום", ומאי יום לשנה? ולהנ"ל א"ש, דשפיר ניתנה להם שנה ולא נענשו אלא יום אחד בשנה עכ"ד ודפח"ח.

* * *

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "בינו זאת"

[מתוך ספר בית אב שיחות החדש – נאמר בשנת תשכ"ז לפ"ק. א.ה. מאמר זה הוא מסדרת כמה מאמרים נלהבים שנשא כבוד רבינו שליט"א בעת תקופת מלחמת 'ששת הימים' באה"ק, ובהם מסר יסודות גדולות בעניני אמונה והשקפה]

באזה"ח הק' (יב. ו.) בחילוק זה, כי בשער נביאים מגיעם דבר ה' בציוור גשמי ובדמיון ענין מעניני עוה"ז, כי זולת זה לא יכלו להשיגם כלל, כעין מראה מגורה וזיתים וכדו', משא"כ נבואת משה רבינו ע"ה בחינת תמונת ה' יביט, מראה כולו רוחני, שאין לה ציורי העוה"ז ולא כלום, מראה עצם האור, אנו משיגים את האורה, רק שע"ז נוכל להבחין מהמראה סביבותינו, אשר בחושך לא נוכל להבחין קירות הבית וכליו, ובאורו נוכל לראותן, אבל עצם האור למעלה מהשגת איש, זולת מרע"ה שהשיג עצם האור, וכיון שמרע"ה השיג ענינים שמחוץ לכל לבוש ומשל גשמי פירש עצמו מעוה"ז ופירש מן האשה.

כלל הדברים, שמרים ואהרן טעו במדרגתו של משה רבינו ע"ה, ושהקטינו מדרגת נבואתו ממה שהוא באמת, וזה היה הוצאת דבה על מרע"ה, ובזה היה חטא המרגלים, כי ארץ ישראל גבוה מכל הארצות, וישובה וכיבושה למעלה מדרך הטבע, וזה היה רצונו של הבורא ית"ש שילכדוהו שלא

שלח לך אנשים, ברש"י למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דבה וכו' ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר ע"כ, ויש צורך ביאור ענין דבתה של מרים שדברה לה"ר על משה רבינו, לענין המרגלים, דמה שייך לה"ר על ארץ, וגם הרי להיפוך, הרי דברה טוב על הארץ וגם זבת חלב ודבש וכו' אלא שאמרו לא נוכל לרשתה.

ונתבונן דבתה של מרים מה היתה, ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכושית וכו', פירש"י על אודות גירושיה, ועוד שאמר רש"י שפירש מן האשה מחמת נבואה, והיא שאמרה רק במשה דבר ה' הלא גם בנו דבר, ר"ל שדימו נביאותו של משה לנביאותם, ומדרגתו כמדרגתם, ולכן ראו התנשאות בזה שפירש מן האשה, שהרי ידעו שאין צורך בזה לפי מדרגת עצמם, וזהו ויאמר ה' אם יהיה נביאכם ה' במראה אלי אתודע בחלום אדבר בו לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמו הוא פה אל פה אדבר בו וכו' ומדוע לא יראתם וכו', דהיינו שיש חילוק בין נבואתם לנבואת משה, ומבואר

כדרך הטבע לגמרי, והמרגלים ומשלחיהם דיברו כאילו שצריכים כיבוש מלחמתי כדרך הטבע, והוא ע"י ריגול מציאות העיר לכובשה, והוא דאיתא במדרש (טז, כד) ותפרעו כל עצתי וכו' הייתי מוסר לכל אחד ואחד ב' מלאכים אחד חוגרו זיינו ואחד עטרה בראשו, ועוד שם פורפירין הלבישם ששם המפורש חקוק עליו, וכל הימים שהיה לא היה רע נוגע בהם וכו' אני אמרתי אלקים אתם.

וכל זה היה לפני חטא העגל, אבל במדרש רואים שעדיין היה להם מעין המדרגה הזו לגבי כיבוש אר"י, שעניניהם הוא למעלה מדרך הטבע, וע"כ נאמר גבי מרגלים ותפרעו כל עצתי.

היוצא מזה, שכל מי שמדמה כיבוש אר"י וישוב אר"י לדרך הטבע, הרי זה מוריד מעלתה ומוציא דיבה על הארץ.

ורש"י ז"ל דייק בזה לפי שלקתה על עסקי דיבה, שנענשה שלקתה בצרעת היה להם ללמוד זה, כי למה לקתה בצרעת, כי מצורע משלח ממחנה ישראל, כי אין מצורע ראוי להמצא במקום קדושת מחנה ישראל שקדושתה למעלה ממנו, אמנם זב הראוי למחנה ישראל אינו ראוי למחנה לוי, וזר וטמא משולחים ממחנה שכינה אע"פ שראויים למחנה לוי, ולא ראוי זה כראוי זה במדרגת ענינים גבוה מעל גבוה, ומה שראוי ונהגו בזה שאר נביאים במדרגת השגתם אינו ראוי למשה רבינו ע"ה, והצריך לפרוש מן האשה לפי מדרגתו, הוא הלימוד של המצורע, החושב על אר"י שהוא כמו שאר ארצות ויש בזה משום דרכי הטבע, מחשבת פסול וצרעת הוא.

וצריכים אנו לדעת כי גם מדרגת כלל ישראל גבוה מאוד, ואוי למי שמוציא עליהם דיבה, שכלל הגויים בית ישראל, שחורה אני ונאווה, ע"ז אמרו ז"ל (שיר השירים רבה פרשה א) שחורה במעשי שזפתנו השמש, שהשחורת דבוקה מבחוץ אבל נאווה בעצם, נאווה במעשי אבותי.

וכן הוא במדרש בפרשה זו (טז, כג): "ואולם חי אני אם יראו האנשים העולים מבין עשרים שנה ומעלה בן עשרים שנה בין שהיה עמהם בעצה בין שלא היה עמהם בעצה פחות מבין עשרים שנה ולא הביא שתי שערות בין שהיה עמהם בעצה בין שלא היה עמהם בעצה ואם הביא שתי שערות והוא פחות מעשרים היה עמהן בעצה לא היה נכנס ואף על פי כן לא מת אחד מהן פחות מששים שנה בוא וראה

מה בין צדיק לרשע בין עבד אלהים לאשר לא עבדו משל למטרוניתא שהיתה לה שפחה כושית והלך בעלה למדינת הים כל הלילה אומרת אותה שפחה לאותה מטרונה אני נאה ממך והמלך אוהב אותי יותר ממך אמרה לה אותה מטרונה יבא הבקר ונדע מי נאה ומי שאוהב אותה המלך אף כך אמות העולם אומרים לישראל אנחנו מעשינו יפים ובנו חפץ הקדוש ברוך הוא לכך אמר ישעיה יבוא הבקר ואנו יודעין במי חפץ", וצ"ב המשך הדברים בזה, ונראה שנאמר כאן שאע"פ שבעוה"ז נראה השפחה כגבירתה, יבוא בוקר ויודע, כשיערה רוח טהרה ממרומים ישובו בני ישראל למדרגתם העצמאית ויטהרו במקור ישראל ה', ויתברר כי מעשיהם הבל היו כלפי מדרגתם האמיתית, משא"כ עכו"ם ישארו בשפלותם הדבוקה בהם בעצם.

והימים האלה באו ללמדינו לחזק המאמינים בה', כשגדלה הצרה נתעורר כלל ישראל בכל מקום שהם, להתפלל לאבינו שבשמים, וגם הללו שנתרחקו מאוד, בשעה זו היו שופכים לבם בתפלה באופן נפלא, בחינה יונתי בחגוי הסלע, כי היונה בעצם לא יכולה להפרד מבן זוגה, הוא הקב"ה.

ואם יש רק רוח טהרה נשפך על ישראל, מתעוררים למקור מחצבתם, ולא יתכן זה בשום אופן אצל שום אומה מן האומות, וכמשל קערות מים שיוורד עליהם להבת אש וקערה אחת תאחז בה, סימן שזו של נפט היתה ורק נראית אותה להיות מים, וזו שיהיה לעת"ל בקרוב, יודע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, ולא ידח ממנו נדח, ואז יתברר כלל ישראל מן הערב רב, שאלו מתעוררים ואלו לא.

והוא המדרש, שלא נגזרה גזירה רק על אלה שלמעלה מבני כ' ולא הקטנים, אשר לכאורה אם נאמר שנתברר שישראל אומה חוטאת ח"ו, למה ינצלו הקטנים, הרי גבי אוה"ע שנצטוינו לאבדם נאמר הצווי על אנשים נשים וטף? והוא מפני שהם רשעים בעצם, והקטנים כשיגדלו יהיו רשעים כמותם, משא"כ כלל ישראל נאווה, ואם הגדולים שחטאו נענשים, הקטנים שלא חטאו טובים הם בעצמם וראויים להיות עובדי יתברך.

ההתעוררות לתפלה שהיה נראה אצל כלל ישראל בעת צרה זו, ללמדנו בא על מדרגתם האמיתית שיש לכלל ישראל, והלימוד היוצא לנו, כי האומרים ככל הגוים בית ישראל מוציאי דיבה הם, לא רק שאסור להיות ככל הגוים, אלא כאמור היו לא תהיה, שלא יתכן זה לפי גודל מדרגתם בשום

מוציא דיבה על אר"י, על כלל ישראל ועל משיח צדקנו.

ומזה נתבונן עד כמה יסודית היא התבונה הנכונה האיך להבין ולהשיג דברים הנעשים לעינינו, ועניני השקפה אלו הם ממש יסודות הדת, ואשר נוגע אלינו בזה הוא כאשר אומרים בשם החפץ חיים זצ"ל שאסור לאדם לדבר לה"ר גם על עצמו, כי איזה חכם המכיר את מקומו, וכבר אמרו באבות (פ"ב ה"ח) אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת, ועיי"ש ברש"י ורבינו יונה כי עצם יצירת אדם ישראל הוא לכך, ובודאי כי כלי נוצר לתכלית מסויים ראוי לאותו תכלית, ואדם הנוצר לתורה ראוי לעלות בה ובמעלותיה, ומי שחושב על עצמו שיכול להסתפק במועט בתורה וביראה הוא מוציא דיבה ח"ו על עצמו ועל יוצרו, אנו צריכים לדעת כי כל אחד לגדולות נוצר, ואם כי עדיין אינו נראה לעין, מפני שלא הוציא זה לפועל?

וצריך להתפלל לרוח טהרה שיערה עלינו, ועלולים לטעות בזה ח"ו, ובאלה הימים צריך להתחזק בדבר כמבואר לעיל כי חסר רק ההתעוררות, ומי שרוצה לקיים "צפית לישועה" כמו שהוא באמת, דהיינו שישועה היא רק עסק התורה והחכמה בעת ביאת משיח צדקנו, הרי ההכנה המחויבת לזה למאמין באמת הוא רק ע"י עסק התורה ביתר עוז, והבן זה.

אופן, והרוצה להציל את כלל ישראל בדרך הטבע או ללכוד ולישב בארץ ישראל לפי השגת האומות, מוציא דיבה הוא, שקר דובר.

וכמו כן על משיח צדקנו אסור להוציא דבה ח"ו, הרי עוצם מדרגתו וענינו של משיח מבואר ברמב"ם, וכך הוא הנאמר שם בהלכות מלכים (פ"א ה"ג), וז"ל: "ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחיה מתים וכיוצא בדברים אלו אין הדבר כך" כו', ובהלכה ד: "ואם יעמד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו [דהיינו בלי שום שינוי מהמקובל] כפי תורה שבכתב ושבעל פה ויכף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה' הרי זה בחזקת שהוא משיח" עכ"ל.

ושם עוד (פ"ב ה"ד): "לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח לא כדי שישלטו על כל העולם ולא כדי שירדו בעכו"ם ולא כדי שישאאו אותם העמים ולא כדי לאכל ולשתות ולשמח אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה ולא יהיה להם נוגש ומבטל כדי שיזכו לחיי העולם הבא. כמו שבארנו בהלכות תשובה" וכו' עיי"ש, הרי ענינו של משיח הוא אך ורק הרמת קרן הדת בעסק התורה, וכל החושב ומדמה לו לדורו צורה אחרת, מוריד מדרגתו, והוא מוציא דיבה על משיח צדקנו ועל דורו.

וכל החושב שעניני המדינה יש לזה איזה מקור או שייכות עם משיח צדקנו, ענשו מבואר ר"ל, כי הוא